

Universitätsbibliothek Wuppertal

Plvtarchi Chaeronensis Moralia, Qvae Vsvrpantvr

Svnt Avtem Omnis elegantis doctrinæ Penvs : Id est, varij libri: morales, historici, physici, mathematici, denique ad politiorem litteraturam pertinentes & humanitatem : omnes de Graeca in Latinam linguam transscripti summo labore, cura, ac fide

Plvtarchi Chaeronensis Ethicorum Sive Moralium

Plutarchus

Impressum Francofor. ad Mœn., M.D.LXXXII

De exsilio commentariolus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

urn:nbn:de:hbz:468-1-351

Quanquam hunc ipsum quoq; ut opus tarde conscientē, dicitrio impetens Cratinus, ita fere loquitur de ducendo per medium muro:

*Verbiis eum Pericles promovet quidem,
Ipso tamen reproducit nihil.*----

Ac mihi sophisticam considera pusillanimitatem, quæ nouam vitæ partem in vniuerso orationis cōpositione conterat. Iam ut ad Demosthenis veniamus orationes, quæ qūmne est cum imperatoribus cōparari, aut orationem eius in Cononem de iniuria cum verberibus cōiuncta qualem iudicari to apud Pylum statuto trophē? aut eam quæ est in Amathusium de mancipiis, iis quos manu cepit ille Spartanis? aut quæ ille de inquiliinis scripsit, paria putare rebus ab Alcibide gestis, cùm is Eleos & Mantinenses Atheniensibus cōtra Spartanos adiunxit? Quin & publicē ciuius orationes id habent admiratione dignum, quod in Philippicis ad res gerendas cohortatur, & Leptinæ factum laudat.

PLVTARCHI DE EXSVLIO,

commentariolus.

20

Quod de amicis dicitur, idem etiam de oratione recte usurpatur, eam esse optimam atq; fidissimā, quæ rebus aduersis vtiliter adest, auxiliumq; suggerit. Nam multi esse p̄fēctō solent calamitate aliquā cītis, 25 cumq; his colloqui, sed inutiliter, atq; adeo damnose. sicut natare nescientes, dum in aquis demergi incipientibus conantur openi ferre, iisque complexu necuntur, vñā etiam infra aquas deferuntur. Oportet autem ei qui in dolore est, orationem ab amicis adhiberi, non quæ assentetur, sed quæ 30 consoletur. Quippe in rebus aduersis non opus nobis est qui vñā nobiscum tragicī in modum chori plorent atq; lamententur: sed qui libere nos moneant, doceantque nos: quod cùm alias dolori indulgere, & animo concidere inutile sit atque futile & fatuum. tum, vbi res ipsæ ratione tractatæ atq; ante oculos expositæ monent te sic te ipsum debere compellare,

*Non facta tibi est, si dissmules, iniuria:
nimis quam ridiculum esse non carnem interrogare, ali-
quidne ei accidet, nō animum, an iste eum casus deterio-*

rem

rem fecerit: sed foris nobiscum dolentibus atq; indignantibus magistris lugendi vti. vnde sit, vt ipsi cùm soli sumus, calamitatum tāquam onerum pondera examinemus cum animo nostro. At verò corpus premitur mole imposta: a * nimis plerunq; à se grauitatem rebus adiicit. Lapis durus est, frigida glacies: suapte vtrunq; natura, non extrinsecus istis adscitis suis qualitatibus. Sed exsulia, ignominias, horum amissiones, contraq; coronas, magistratus, primum in confessu locum, quæ vt nobis vel gaudium vel mœsticiā adferant, non in ipsorum est situm natura, sed nostro iudicio iis modus præscribitur: ea qui quis nostrū sibi vel facilia toleratu, vel difficultia suo arbitratu facit. Audire licet, quid Polynices, interrogatus,

Quid? patria carere num magnum est malum?

Eurip.
Phænisi.

15 respondebat:

Est maximum, & re maius, quam dici queat.

Sed cognosce quid in diuersam sententiam Alcman dixerit, vt quidam de eo hoc epigrammate expressit:

O mea, maiorumq; meorum patria Sardes,

20 *Mibi in te si obrigisset educarier:*

Rumperem in aurata cana nunc ego tympana Vestre,

Magne sacerdos matris, aut fædus pñado.

Alcmanem nunc me Lacedæmon nomine cinem

Agros sic, eruditum Graijs litteris:

25 *Qua me non paulo Vestris fecere tyrannis*

Præstantiorem seu Gyge, sine Dascyle.

Ita eadem rem nomismatis instar vel vtilem vel damnosam redigit opinio. Esto tamen, vt multi dicunt atq; cantant, exsulum res granis atq; dura. At qui multi sunt cibi a-
30 mari & acries, mordentesq; palatum, aut linguam vellicantes: quibus tamē dum dulcia quedam & grata admiscemus, id quod offendebat adimitur. Sunt & colores adspectu mo-
leisti, ad quos ob vehementiā nimiamq; vim oculorū acies
confunditur & hebetatur. at pro remedio iis adicere licet
35 umbras, aut auertere oculos ad viridia & iucundū habentia colorē. Idem hoc facere potes in tuo casu, vt cum eo tēperes quæ tibi in præsentiā commoditates adiunt atq; oblectamenta. diuitiæ puta, amici, ocium, & quod nulla res ad vitā necessaria tibi deest. Paucos enim Sardianos puto esse, qui non malint cum tuis fortunis etiam extorres esse, opti-

Remedij
aduersus
ea, que mo-
lestia habet
tur.

meq; secum actum putare, si ita potius apud exterios iis detur viuere, quam domo affixos testudinis instar nihil habere boni quo absq; molestia perfrui possint. Quemadmodū ergo in comedia quidam amicum fortunæ iniquitate læsum bono animo esse, fortunamq; vlcisci iubet: quærentiq; s quoniam id facere modo posset, Philosophice faciendū responder: ita & nos eam, vt dignum est nobis, philosophice vlciscamur. Quid enim? quomodo pluviariū & Aquilonis iniurias defendimus? non equidem sedemus pluviia vel Borea incidente, aut flemus: sed ignem, balneum, vestem, te-
stū quærimus. Tibi verò ita, vt non facile vlli alteri, hāc yit
ta quasi occupatā frigore partem datū est refocillare, atq;
recalfacere: non quā indiges administris externis, sed vt
rationi conuenienter vtaris iis quæ tibi parata sunt. Nam
cucurbitula medicorum humorem è corpore pessimū ad 15
se trahentes, alleuant & seruant reliquum. qui verò agritudini animi nimis sunt dediti, ij dum pessima quæq; suarum
rerum conquerunt, de iis secum soli disputant, inharentq;
iis vnde ad ipsos molestia peruenit: ij etiam ea, ex quibus vtilitatē capere poterant, inutilia sibi reddunt. Quo qui-
dem tempore potissimum iis opitulandum est. Duobus enīm istis dolis, quæ fatalium eventuum plena Homerūs in cœlo ait iacere: nō Iupiter promus adsidet, vt alii lenia & temperata, aliis sincera malorum exhibeat fluenta. sed nostrū vnuſquisq; si sapimus, haurientes de bonis quo ma-
la temperemus, vitam facimus iucundiorē & tolerabiliorē:
cæteris tanquam colis & cribris intus manent atq; inharent, optimis per foramina aut rimas ciectis. Quapropter si in veram aliquam incidimus calamitatem: id quod
ad hilaritatē animiq; tranquillitatem facit ex iis quæ in no-
stra sunt potestate accersere debemus, & bonorum quæ no-
bis adhuc supersunt cōsideratione aliunde oblatum incō-
modum mitigare. Vbi verò in ipsa re nihil ineſt malū, sed o-
mnis dolor inanis opinionis errore confictus est: ibi quemadmodum larvas pueris metuentibus proprius adhibemus 35
retectas, inq; manus tradimus, vt adsuſcant eas cōtemne-
re: ita nos quoq; rationis lumine proprius admoto detegemus quidquid præter rem putridū, vanum, & tragice infla-
tū nobis obiicitur. Talis autem est tua è patria, quā putas,
nunc tibi imperata cōmigratio. Natura enim patriam nul-
lam

Iliad. v.

527.

Patria
qua sit.

lam cuiquam fecit, vt neq; domum, neq; agrum, neq; æram, vt Aristo dicebat, neque medicam officinam: sed fit, aut potius nominatur horum vnumquodq; quouis tempo reab eo, qui possidet & vtitur. Quippe homo, si Platoni credimus, planta est non terræ infixa aut immobilis, sed cœlestis, cuius tanquam è radice caput sursum erectum in cœlum dirigatur. Inde est, quod Hercules dixit:

Arginus, aut Thibanus. haud enim peto

Vnus esse ciuii orbis patria

Graca orbis mihi quacunq; est. --

Et Socrates melius, qui non Atheniensem, non Græcum, sed mundanū seu mundi ciuem se esse dixit. noluit enim sic à patria ista appellari, quomodo Rhodus aut Corinthius aliquis diceretur: neq; se inclusit Sunio, Tænaro, aut Cerau*ii* niis montibus.

Vides sublimè fusum immoderatum aetherā,

Quid tenero terram circumiectu amplectitur?

Ex Euripi

de.

Cic. 2. Nat.

deor.

isti patriæ nostræ sunt termini. neque heic quisquam exsul, hospes, peregrinus est, vbi idem ignis, aqua, aer. vbi iidem gubernatores atq; dispensatores, Sol, Luna, Lucifer. vbi exdem omnib. leges, sub eodem magistratu, solstitium æstuum, bruma, æquinoctium, Pleias, Arcturus, tempora serendi. tempora plantandi. vbi vñus rex & princeps deus, principium, medium, finemq; complexus Vniuersi recta pergit, & secundum nataram circumiens. Hunc comitatur Iusticia

vltrix eorum qui diuinam legem deseruerunt. hac omnes homines natura aduersus omnes vtuntur tanquam ciues. IV. Leg.

Quod autem non habitas Sardibus, nihil est. Nam ne Athenienses quidem omnes Colytrum inhabitant: neq; Vniuersi Corinthij Craneum, neq; Pitanam Lacones. Ergone tibi peregrini atq; extores videbuntur Athenienses, qui ex Melita in Diomeam commigrauerunt? Illi vero & mensem Metageitnia appellarunt, & sacrificia Merageitnia peragunt, commigrationem in viciniam è suis sedibus (vnde illic nomen) æquo hilariq; animo ferentes. Quæ autem terre pars ab altera longe potest distare, cum ipsam totam mathematici demonstrent cum cœlo comparatam puncti loco esse? nos aut in star formicarum aut apum, si ex uno formicarum nido aut alueari excidimus, in mœrore sumus, & peregrinos nos esse factos ægre ferimus, ignari omnia, ut sunt

Ex Plat.

nōstra putate atque usurpare. Videmus quidem eum, qui dixit meliorem Athenis esse lunam quam Corinthi, & tamen idem quodāmodo nobis euenit, cum extra patriā constituti terram, mare, aerem, cōlūm dubij consideramus, tāquā diuersa ab iis quib. adsuēueramus. Quippe natura nos, liberos solutosq; dimittit: ipsi nosmet deuincimus, in angustias cōcludimus, inq; arētūm cōpingimus. Ergo Persarum reges subfannamus, qui (siquidem hoc vere narratur) solam Choaspis aquam bibentes, rotum reliquum orbē terrarum aquæ expertem sibi faciunt: ipsi interim alio locorum translati, Cephisi, Eurota, Taygeti, Parnasive desiderio mundum nobis ad habitandum non satis idoneum reddimus? Sane quidam Aegyptiorum ab offenso & irato rege in Aethiopiam deportati, hortantibus ut ad liberos & vxores suās redirent, pudenda (caninum quidem satis hoc) offendentes responderunt, Quandiu hāc secum essent habituri, neque vxores ipsi neque liberos defore. Honestius hoc & maiori cum gravitate dixeris, Hominem vbi cunq; mediocriter suppeditabunt res ad vitam tolerandam necessariæ, neque virbe, neque lare caritutum: tantum ad sit mens & ratio, anchoræ gubernatoris vice, vt quo quis portu, ad quem delatus fuerit, vt possit. Ut enim diuitiae amissæ non facile aut celeriter possunt reparari: ita patria sit quāuis vrbis homini qui rebus vt possit, radicesq; habeat, quibus viuere vbiq; & ali, & adnasci queat. quales habuit Themistocles, habuit Demetrius Phalereus. Hic enim postquam in exsilio fuit actus, Alexādreā primo inter Ptolemæi regis amicos loco, non ipse modo vixit in abundantia rerum, sed Atheniensibus etiam dona misit. Themistocles cum regio sumtu omnia suppeditarentur, ad vxorē & liberos dixisse fertur: Periis semus nisi periissimus. Ideo Diogenes etiam dicenti, Sino-penses te exilio ē Ponto damnauerunt: respondit: & ego illos mansio[n]e in Ponto,

Ad Euxini maris prarupta litora.

Stratonicus autem in Seripho ex hospite quæsiuit, quodnā flagitiū apud ipsos exsilio puniretur. respondentiq; eos qui mala fraude egissent, Cur, inquit, ergo non falsum cōmittis, vt ex his angustiis emigres? & tamen Comicus ibi ait sicut fundis deici, omniaq; habere necessaria insulam. Enimvero si ipsam veritatem remota inani opinione confideres,

deres, qui vni vrbis se addicit, is à reliquis omnibus est alienus, & peregrinus in iis non n. iustum videtur, sua relictæ cū habbitare aliam. Spartam natu' es, eām ornatam si obscurat, si morbis obnoxia, si editionibus malisq; reb. turbetur. Cui vero suam urbem fortuna adimit, ei concedit habitare quam delegerit. Pulcrum enim illud Pythagoreorum præceptum, Delige vitæ rationem optimam, suauem eam consuetudo faciet; etiam hic sapienter potest usurpari. Urbem delige optimam & tibi iucundissimam: patriam eam tibi tempus faciet & quidem patriam, quæ te non distrahat occupationibus, non molesta sit interpellando, non iubeat modo Romanum ire legatum, excipere modo præfectum, alias publica obire ministeria. Quæ si quis memoria repeatat non plane fastu inflatus, sua patria eiectus vel insulam sibi pro domicilio deligeret. Gyaron puta, aut Cinarum asperam, sterilem, atque cultu difficilem idque non animo æger, non lugens, neq; ista mulierum apud Simonidem surpans verba:

Tenes me purpurei maris

Fremitus circum exagitat.

Sed illud Philippi potius secum reputabit, qui cum aliquādo in palæstra cecidisset, postquam conuersus in puluere suam vidit imaginem: Dij boni, dixit, vniuersum terræ orbem appetimus, tam exigua terræ portione à natura nobis tributa? Existimo Naxum abs te spectataam, aut saltem Thuriam eivicinam, atqui illa Otum & Ephialtem cepit, hæc Orionis fuit dōmīcīlīum. Et Alcmæo in limo recens compasto quem Achelous adgesserat, sedem posuit, cum (vt est apud poetas) Eumenides fugeret. ego autem arbitror eum quoq; ciuiles fugisse magistratus & seditiones furiosasque columnias, ac sibi delegisse exiguum sedem, vbi in ocio trāquille viueret. Tib. sane Cæsar septennium usque ad mortem Capreis vixit, tantoq; tempore totius orbis terrarum imperij sacra in uno corde conclusa, locum nusquam mu- tauerunt. Verum ei quidem curæ imperij circumfusæ & vndiquaque, ingruentes, non concesserunt puram & tranquillam quietem insularem. Cui vero licet in exiguum digresso insulam non paruis liberati malis, is miser est, si non secum Pindarica ista loquitur, ac sāpe cantillat:

Amabo leuem cupressum,

*Angustia
loci nihil
admis felē
citati.*

Omissa

Omis̄is Creta pascuū
Terra mihi datum est parum,
Careo interim doloribus:

& vero absunt seditiones, mandata principum, ministeria publica, & officia difficulter excusanda. Si enim recte dixit, Callimachus, non debere nos sapientiam schœna (mensuræ hoc genus) Persica metiri: cur beatitudinem schœnæ aut parasangis metientes, si insulam incoleremus ex stadiorū, non ut Sicilia quatridui ambitu contentam, deploraremus nosmet tanquam infelices? Quid enim confert loci ampliatio tudo ad molestiæ vacuitatem? Non audis quid in tragœdia dicat Tantalus;

Bis sex dierum mensura consero ego agros,
Berecynthia arua,--

ac paulo post dicentem:

Animus meus sursum & exectus ad polum
Decidit humi, & me sic videtur alloqui:
Disce hand nimis magni facere mortalia.

Et Naustithous amplam spaciis Hypereiam deserens, quod vicini ei essent Cyclopes, in insulam commigravit.

Odyss. i-
nitio. Qua procul à reliquis mortalibus & que remota,
Solaque in Endosi sedes fore aquore ponit:

In insularum latus. & uitatis aliorum hominum commerciis, suauissimā suis ciuibus viuendi rationem parauit. Iam Cyclades insulas olim Minois filij, postea Codri & Nelei progenies inhabita- 25 uerunt. hodie in iis fatui exsules supplicium se perferrere putant. Quanquam quæ tandem exsilibus destinata insula non est amplior Scilluntio prædio, in quo Xenophon post expeditionem illam nobilem præclare consenuit. Academia tribus drachmarum millibus emta, domicilium fuit 30 Platonis, Xenocratis, Polemonis ibi disputantium ac totam ætatem conterentium: vñica demta die, qua Xenocrates quoctannis in Astu iuit Liberalibus, ut (quod aiunt) nourum tragicorum histriorum condecoraret festiuitatem. Aristotelii etiam exprobavit Theocritus Chius, quod Philippi & Alexandri coniunctum amans,

Spreta Academia, loca quæ se Borborus amnis
Effundit post hac maluerit colere.

Est enim fluuius apud Pellam, qui Macedonibus dicitur Borborus: cum Græce ea vox cœnum significat. Quid quod Home-

Homerus insulas nobis quasi ex professo prædicat atque celebrat,

Lemnum diuisni venit inde Thoantis in Erbem. item: Iliad. ξ₂

Et qua Lesbus habet sedes præclaræ deorum. Et: 230.

Scyron Enyei celsam cum cepimus Erbem. rursum: 230.

Tum qui Dulichiam, sacras & Echinadas.--- Iliad. 1,

Ac de illistribus viris habitasse in insulis aiunt diis charis. 664.

simus Aeolum, sapientissimum Vlissem, fortissimum Aia
cem, hospitalitatis laude clarissimum Alcinoum. Evidem 625.

10 Zeno, cum narratum ei esset nauim, quam vnam reliquam
habuerat, vna cum mercibus esse à mari absorptam. Bene,
inquit, ò fortuna facis, in pallium me & vitam compellens
philosophicam. Homo autem non fastu tumens, neq; pla-

ne insaniens turbæ hominū amore, non puto, culpabit for-
15 tunā si ab ea in insulam aliquām detrudatur, sed gratias a-
get, quod ipsi multas istas molestias, vagosq; errores, & ia-
statiōnes peregrinationum, pericula nauigationum, tu-
multusq; forentes adimens, stabilem & quietam, ociosamq;
& suauissimam re vera vitam dederit, terum necessariarum

20 mensuram veluti circino describens. Quæ enim insula est,
quæ non habeat domum, ambulationem lauacrum, pisces,
lepores, si quis venatione & animi oblectatione parum se-
ritia vti velicit? Et quod est potissimum, quies, cuius sitis ple-

tosque tenet, tibi plerunque in manu tua erit. Tesseris lu-
25 dentes, & domi sese occultantes, inuestigant lycophantæ &
curiosi homines, conseruanturq; & ex suburbanis, hortisq;
in forū & aulam vi pertrahunt. in insulam nemo interpel-
landi, petendi, es alienum contrahendi, aut ad fideiuſſionē
exorandi, vel ad comitia pro ipso obeundum petendi gra-

30 tia nauigat: sed hoc faciunt necessariorum & familiarium
optimus quisque benevolentia & desiderio impulsus. reli-
quum vitæ tanquam in asylo constituti & sacrosancti est
ei, qui velit & didicerit liberali ocio frui. At qui foris discur-

rentes, vitæq; maiorum partem in diuersoriis publicis & te-
35 loniis consumentes beatos prædicant, similes sunt eorum
qui planetas inerrantibus stellis meliore putant esse condi-
tione. Et tamen vnuſquisque planetarum suo in orbe tan-
quam insula aliqua ita circumueritur, vt suum seruet or-
dinem. Sol enim, inquit Heracletus, nunquam suos fines
transgredietur: si peccauerit, Furiæ cum Iusticiæ adiutrices

inue-

inuenient. Verum enim uero hæc, amice, his dicimus atque accinimus, quibum cum in insulam commigratum est cōmercia cum aliis præcidit

Vnde mari, multos iunatos illare repellens.

Tibi, cum non sit vnu ad signatus locus, sed vno prohibitus: dum vno interdictur, omnium aliorum potestas est data. Porro autem his cogitationibus, Non gero magistrum, non sum in senatu, non præmiorum in certaminibus sum arbiter, si hæc opponas: Non intersumus seditionibus, non sumus facimus, non fôres præfecti obseruamus, non curæ nobis est cui nunc prouincia nostra obtigerit, iracudusne sit an importunus, * Sed quemadmodum Archilochus Thasi in insula frugifera arua & vineta silentio prætermittens, eam ob asperitatem & inæqualitatem traduxit, ita scribens,

...illa asini dorsum velut

Stat, materie, sylvestris prorsus obsoeta:

Sic nos exsulij vnam partem acrius consideramus, in qua est obscuritas & ignominia: ab altera oculum, quietem, & liberalitatem negligimus. At enim reges Persarum eo nomine 20 felices prædicant, quod hyemem Babylone, æstatem in Media, Susis suauissimum veris tempus exigerent. Licet vero exsuli mysteriorum tempore Eleusine degere, Liberalibus Argis festiuitati solenni interesset: Pythii Delphos, Isthmiis Corinthum se cōferre, siquidem spectaculis delectatur. Sin 25 vero, ocium in manibus est, deambulatio, lectio, somnus absque interturbatione, Diogenis illud, Prandet Aristoteles quando Philippo lubet, Diogenes quando Diogeni: cū neque negocium, neque magistratus, neque præfectus vietus rationem vstatam tibi interrumpat. Ob hanc adeo 30 causam paucos de prudentissimis & sapientissimis inuenies in sua patria sepultos. Plerique nemine cogéte reuulsis anchoris vitæ nauim ad alium portum applicuerunt. alij Athenas, alij ex Athenis. Quis enim ita patriam suam laudavit, vt Euripides cuius hæc sunt:

Primum, nec inquisimus nos populus sumus,

Sed indigena, nativa, in hoc adeo solo:

Cum cetera Erbes tessellarum instar cista

*Alis alia, ciues missant identidem. **

Quod si quid extra propositum me, feminine,

Iactare

*Lactare fertis. calum temperie optima
Tellurem apud nos ambit. haud aestus granis
Nos erget, haud hyems gelu nimio premit.
Tum quidquid habet Aſſa, aut incundum Gracia,
Hoc omne conſectamur genti gratia.*

5 *Et tamen is ipſe, qui haec ſcripſit, in Macedoniam abiit, atque apud Archelaum vitæ reliquum exegit. Audiuiſti (puto) etriam hoc epigramma:*

*Aeschylus Euphorionis, Athenis natus, in aruis
Frugiferi aacet hic poſt ſua fata Gela.*

10 *Nam & hic in Siciliam abiit, & ante cum Simonides. Tum illud, Herodoti Halicarnafsei historiæ editio haec: ſunt qui ſcribant: Herodoti Thurij. Migravit enim Thurios, parsq; fuit eius colonia. Iam ſacrum illum & diuinum Muſarum spiritum, Phrygiæ exornatorem pugnæ Homerum, nonne haec eft cauſa cur tam multa vrbes ſibi vindicare voluerint, quod non vnam aliquam laudat? At Iou quoque Hopitali multi habentur magniq; honores. Quod ſi quis dicat, iſtos gloriam & honores captaſſe: ad lapientes animum reforſer, ſapientesq; illas Atheniensium ſcholas & diſputationes tecum recenſe, Lycei, Academiæ, Stoæ, Palladij, Odei. Si Peripateticam reliquis præfers philosophiam: Stageira patriam habuit Aristoteles, Erebū Theophrastus, Lampſacum Strato, Troadem Lyco, Chium Aristo, Phaselites fuit 15 Critolaus. Si Stoicam probas: Cittensis erat Zeno, Cleanthes Afſius, Chrysippus Solensis, Diogenes Babylonius, Antipater Tarſensis, adeoq; Atheniensis Archidemus ad Parthos abiit, ac Babylone Stoicæ ſcholæ ſucceſſionem reliquit. Quis autem illos extorres egit? Nemo. ſed vltro o-*

30 *cium ſectantes honestum, quod non temere contingit iis qui in patria alicuius nominis ſunt aut potentia pollent, reliqua verbis, nos docuerunt hoc factis. Atq; etiam celeberrimi & præstantiſimi viri viuant extra patriam, non indi- cto, ſed vltro ſucepto exſilio, neque iuſſi fugere, ſed ſpon- 35 te tua fugientes negocia, occupations, moleſtias, quas patria adferat. Etenim Muſa, quantum video, veteribus pulcerrima & nobiliflma ſcripta ut componerent, exfuli- um pro adiumento adsumferunt. Thucydides Atheniensis bellum Peloponnesiorum & Atheniensium conſcriptis in Thracia apud Scapte Hylē: Xenophōn in Scilliante Elidiſ:*

Philippus

Philippus in Epiro: Timæus Tauromenij in Sicilia natus, Athenis: Androtion Atheniæs Megare: Bacchylides poeta Ceus in Peloponneso. Hi omnes, iisq; adhuc plures, patria sua amissa non desponderunt animos, neq; sese proiecerūt: sed bonitate suorum ingeniorum vni, tanquam commeatū fortuna exsulium suppeditatē, apud omnes etiam post mortem fama sunt celebri: neque ab illis vlla vlliis qui in exsulium egisset facta interim extat mentio. Quare is quidem ridiculus est, qui exsulium putat cum ignominia coniunctū. Quid enim dices. Obscurus fuit Diogenes: quem cum Alexander vidisset in Sole apricantē, & quæsiuisset aliquāne re indigeret: iisq; respondisset, nulla, nisi ut paulum secedens Solis radios non intercipias: miratus animi magnitudinem, amicis dixit, Nisi Alexāder essem, Diogenes vellem esse, Obscurusne fuit Camillus Roma eiectus? qui nunc alter Romæ conditor dicitur. Et quidem Themistocles solū Græciæ coactus vertere, non amisit partam apud Græcos gloriam, sed apud Barbaros nouam est adeptus. neque adeo quisquam est abiecto animo, qui non malleret esse Themistocles eiectus, quā Leobates qui de eo retulit ciiciēdo, aut qui Clodius potius rogationem de Cicerone in exsulium mittendo ferens, quam Cicero exulare iussus esse cuperet: vel Aristophontis accusatōris statum Timothei patria extrusi conditioni præferret. Cæterum, quando multos verba Euripidis mouent, qui vehementer accusare exsulium videtur: videamus quidnam ille singulatim dicat, interrogante & respondentē introductis.

IOC. Quod paria carere num magnum est malum?

POL. Est in maximum; & rematus, quam dici queat.

IOC. Modus exsuli quis est: quid exsulibus graue est? 30

POL. Hoc maximum vnum est, libertate quod carent.

IOC. Seruile sane est, non dicere quod sentias,

POL. Dominorum ad bac oportere ferre inscitiam.

Hæc neq; recte, neq; vere concedi sibi ille postulat. Princípio enim non serui hoc est, non dicere quod sentias: sed viri cordati, cum occasio & res silentium taciturnitatēve desiderant, quod ipse alio loco melius pronunciauit.

Tacere vbi res poscit: cum tutum est, loqui.

Deinde dominorum, siue eorum penes quos potestas rerum est, inscitiam non minus iuguntur ferre, qui domini sunt,

sunt, quam qui exsulant, immo illi metu calumniarum aut vi
olentiae magis plerunque tolerare istam coguntur. Illud vero
grauiissimum est, & absurdissimum peccatum, quod exsul-
bus libertatem adimit. Mirum enim si dicendi libertas The-
odoreo Cyrehae fuit ademta. qui , cum ei rex Lysimachus
diceret, Te, quia talis essem, patria eiecit : Omnino, respon-
dit: neque enim me ferre poterat , sicut & Bacchum Semele
eiecit, cum ferre nequiret amplius. cumque ei rex Telepho-
rum ostendisset, qui oculis, naribus, auribus, mutilatus in
cauea continebatur, ac diceret, Sic ego traxi eos qui mihi
male faciunt: * Quid? An Diogeni libertas fuit ademta,
qui cum in castra Philippi bellum Græcis inferentis veni-
set, essetque ad ipsum pro exploratore adductus: fassus est se
venisse exploratum Philippi inexplibilem auriciam ac de-
mentiam: qui eo iret, ut momento horæ de imperio suo at-
que etiam vita pugnæ aleam subiret. An vero Annibal non
visus est libertate dicendi aduersus Antiochum, exsul aduer-
sus regem, quem cum oblata occasione iussisset hostes ag-
gredi, isque maestata hostia negaret exta addicere: Quid, in-
quit: tu carnem pluris facis', quam hominem prudentem?
Porro autem cum soli mutatio neque; geometris neque littera-
toribus libertatem adimat de rebus sibi perceptis disser-
endi: bonis atque honestis viris eam adimet? Enim uero fu-
tile ingenium vbiq; & vocem intercludit , & linguam per-
vertit, suffocat, silere cogit. Qualia vero sunt, quæ sequun-
tur apud Euripidem?

I O C. At spe tamen feruntur exsules ali.

P O L. Vultu aspicunt iucundo: cunctantur tamen,

Id crimen profecto stultiæ potius intentetur, quam exsu-
lio. Qui enim non didicerunt, neque norunt reb. præsentib.
recte utri, iij semper à futuris pendentes, & absentia desideran-
tes, spe tanquam rate feruntur atque fluctuant, etiam si nū-
quam extra muros prodeant.

I O C. Patris iuvere nihil amici & hospites?

35 P O L. Felix Vide & sis: nihil miseros isti iuuant.

I O C. Non nobilitas in alium te tua exulsit?

P O L. Malum est, habere nihil, me non aliust genus.

Hæc vero iam Polynices ingrate dicit, ignominiam nobili-
tati, amicorum inopiam exilio inscribens. qui & ob gene-
ris splendorem exsul regis est dignatus nuptiis, & amicoru-

fociorumque tanta stipatus multitudine bellum suscepit.
quod ipsum ipse paulo post sic fatetur:

Multis Mycenaorum, multi principes

Danaorum & Enanorum adfunt, mihi gratiam

Dantes molestam hanc, qua mihi sit peropus tamen.

Qualis vero est illa lamentatio matris?

Non ego tibi pro more in nuptiis

Facem succendi: non lacra molles

Ismenus praebebis tibi.

Enimvero gaudere debebat, ac gratissimum hoc habere, q 10
inaudiret filium in tanta regia habitare. illa vero non accé-
fam facem deplorans, & no suppeditatas ab Ismeno aquas
(quasi vero Argis & aqua & ignis deessent nuptiis) fastus &
stoliditatis mala exsilio appingit. Attamen, inquieris, expre-

Exsulium bratur exsuli exsulium? à quo rádem, nisi à fatus? qui & pau 15
non esse periem, & caluiciem, & breuitatem staturæ exprobant, &
probrosum pro flagitio deputant, si quis peregrinus sit, aut inquilinus.
verum qui in horum sententiam non descendunt, iij admirati-
onē habent viros bonos, siue pauperes ij sint, siue pere-
grini, siue exsules. Nonne autem videmus vi Parthenonem 20
& Eleusinum, ita etiam Theseum ab omnib. adorari? & ta-
men exsulauit Athenis Theseus, cui hoc debent homines,
quod Athenas inhabitat: vrbeq; excidit, quā nō inquilinus
tenuit, sed ipse condidit. Quid vero Eleusini præclarum re-
linquetur, si nos Eumolpi prudet? qui è Thracia Athenas 25
profecitus initiauit factis, atq; etiam nū initiat Græcos. Cu-
ius deniq; filius Codrus Athenis regnauit & nonne Meláthi,
qui Messena extortis fuit? An non laudas Antisthenis di-
ctum? qui obiicenti matrem ipsius Phrygiam fuisse, respon-
dit, Etiam deorum matrem Phrygiam fuisse. Tu quoque, 30
si quis te probri causa exsulem appellat, respondebis: Etiam
Herculis, cui ob victoriarum pulcritutinem Callinico no-
men factum est, pater exsul erat: & auus Liberi patris, missus
ad quærendum Europam domum non rediit:

Phœnixq; natus, exsul mutauit genus,

Thebas profectus. ---

vbi mulieres furtibundæ Bacchum ab eo genus ducentem
sacrifici venerantur. Quod vero Aeschylus obscure innuit, di-
cens:

Castumq; Apollinem, exsulem cælo deum:

de eo

de eo meum os, ut cum Herodoto loquar, continens esto.
Empedocles porro sic orsus suam philosophiam:

Fata iubent,stant hac decreta antiqua deorum.

Si quid peccando longauit dämones errant:

Quisq; luct pñnas, cælog; extorris ab alto

Triginta horarum per terras militia oberrat,

Sic & ego nunc ipse sagor, diuinitus exsul.

equidē ostendit non se modo, sed suo exemplo omnes homines hic exsules & inquilinos esse. Hoc enim voluit intellegi. Non sanguis vobis, ô homines, non spiritus concretus animæ ortū naturamq; præbuit: sed ex his corpus conformatum est terrigenum atq; mortale. originem animæ aliunde huc aduenientis lenissimo vocabulo peregrinationis indico. quæ, si verissime loqui velis, exsulat & vagatur diuinis cœcta decretis atq; legib. Deinde tāquam in insula quæ multis agitatur fluctibus, ostrei in morem, ut Plato ait, illigata corpori, quia nō meminit, neq; reminiscitur ex quanto honore, & quanta beatitate demigraverit, nō Sardib. Athenas, non Corintho in Lemnū aut Scyrum, sed de cœlo & luna in terram & terrestrem vitam delata, ut ibi exiguum subinde locum alio loco mutet, ægre fert insolentem sui mutationem, ac tanquam degener planta emarcescit. Quanquam plantæ quidem nus locus alio est crescendo germinandoq; aptior. Homini felicitatem autus locus a 25 dimit: vtneq; virtutem, neq; prudentiam. Itaq; & Anaxagoras in carcere quadraturam circuli descripsit: & Socrates venenum bibens philosophabatur. adq; philosophandum familiares exhortabatur, beatusq; ab iis praedicabatur. Phæthonem autem atque Tantalum, cum ijin cœlum adscen 30 dissent, poetæ in maximas tradunt ob stultitiam deuenisse calamitates.

PEUTARCHI DE INVIDIA

& odio.

IT A quidem videtur nihil ab odio differre inuidia, sed idem esse. Vniuerse autem malicia tanquam multis hamis prædicta, prauis ab ipsa dependentibus affectionibus hinc inde varie in se implicatur atque committitur: quæ morborum modo vna alterius inflamatione excitatur. Cui res sunt secundæ, is odiū gerenti & inuideti & que est mole-